

Osaamisen tunnistamisen valtakunnalliset periaatteet ja pilotit/kokeilut

Jenni Larjoma, erityisasiantuntija
Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Osaamisen tunnistamisen työryhmä

- TEM ja OKM ovat asettaneet työryhmän osana kestävän kasvun ohjelmaa ja jatkuvan oppimisen uudistusta ajalle 24.6.2021 – 31.12.2024 (EU elpymis- ja palautumistukiväline RRF).
- Työryhmässä mukana työmarkkinakeskusjärjestöjen edustajat (6) ja ministeriöiden sekä Opetushallituksen virkamiehiä.
- Tehtävänä on edistää ja ohjata työpaikoilla ja muualla kuin viralliseen koulutusjärjestelmään kuuluvassa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamisen työvälineiden ja menettelyjen luomista:
 - tukemalla työpaikoilla ja muualla kuin viralliseen koulutusjärjestelmään kuuluvassa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamista **tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen laajentamisen tai osaamismerkkien ja muiden osaamisen kuvausten ja osaamisen näkyväksi tekemisen kehittämisen** avulla,
 - tekemällä ehdotuksen **valtakunnallisiksi periaatteiksi** työssä ja muualla kuin viralliseen koulutusjärjestelmään kuuluvassa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamiseen erityisesti työelämän ja työllistymisen näkökulmasta
 - tekemällä ehdotukset **käynnistettävistä piloteista / kokeiluista**
 - **tukemalla** valtakunnallisten periaatteiden käyttöönottoa ja levittämistä
 - **tukemalla** jatkuvan oppimisen digitaalisessa kokonaisuudessa kehitettävien työkalujen kehittämistyötä.
- <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=OKM044:00/2021>

Osaamisen tunnistamisen työryhmän väliraportti

- Julkaistu joulukuussa 2022
- Sisältää mm.
 - Osaamisen tunnistamisen nykytilan kuvaus
 - Kehittämissuhteet:
 - Osaamisen tunnistamisen valtakunnalliset periaatteet
 - Tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen laajentaminen
 - Osaamismerkkien kehittäminen
 - Osaamisen kuvausten ja osaamisen näkyväksi tekemisen kehittäminen
 - Ehdotukset kokeiluiksi
- <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164492>

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

Työryhmän työskentely

Syksy 2021 – talvi 2022

Osaamisen tunnistamisen nykytilan kartoitus

Asiantuntijakeskustelut

- Pienet osaamiskokonaisuudet ja osaamismerkkit
- Osaamisen tunnistaminen työelämässä
- Opinnollistaminen
- Maahan muuttaneiden osaamisen tunnistaminen
- Aiemmat selvitykset ja hankkeet mm. Sitran osaamisen aika
- Viitekehys ja osaamisloukutukset

Sidosryhmäkuuleminen (11/2021)

Kevät 2022

Työryhmän ehdotukset:

- Osaamismerkkien kehittämiseksi
- Osaamisen kuvausten kehittämiseksi ja osaamisen näkyväksi tekemiseksi
- Viitekehysten laajentamiseksi
- Osaamisen tunnistamisen valtakunnallisiksi periaatteiksi

Sidosryhmäkuuleminen (05/2022)

Syksy 2022

- Työryhmän ehdotusten viimeistely ja toiminnan suunnittelu
- Pilotti-/kokeiluhankkeiden periaatteet ja suunnittelu
- Väliraportti (12/2022)

Sidosryhmäkuuleminen (09/2022)

2023 – 2024

- Ehdotettujen toimenpiteiden toteutus
- Kokeiluiden käynnistäminen/toteutus / seuranta
- Johtopäätökset, suositukset ja loppuraportointi (12/2024)

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Osaamisen tunnistamisen valtakunnalliset periaatteet

- **Kenelle?**

- Yksilöille ja yhteisöille eri osaamisen tunnistamisen tilanteissa huomioitavaksi ja hyödynnettäviksi.

- **Miksi?**

- Periaatteiden tarkoituksena on korostaa osaamisen tunnistamisen tärkeyttä yhteiskunnassa, erityisesti siirtymävaiheissa.
- Osaamisen tunnistamisesta on hyötyjä sekä yksilöille että yhteiskunnalle.
 - Yksilölle osaamisen tunnistaminen auttaa lisäämään itsetuntemusta ja -luottamusta, asettamaan ja saavuttamaan ura- ja koulutustavoitteita, edistää työpaikan saantia.
 - Yhteiskunnalle hyötyjä työllisyyteen, työelämään, osallisuuteen, hyvinvointiin ja yhteiskunnan toimivuuden paranemiseen.

- **Osaamisen tunnistamisen käsite**

- Osaamisen tunnistaminen tarkoittaa sitä, että yksilö havaitsee, sanoittaa ja tekee näkyväksi eri tavoin hankkimansa osaamisen sekä itselleen että ympäröivälle yhteiskunnalle.

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Osaamisen tunnistamisen valtakunnalliset periaatteet 1-3

- 1) Kaikki osaaminen on arvokasta. Osaamista syntyy ja sitä voidaan hankkia ja tunnistaa eri tilanteissa ja ympäristöissä.
- 2) Yksilön aloitteellisuudella on suuri merkitys oman osaamisen tunnistamisessa.
 - *Osaamisen tunnistaminen on työelämä- ja urasuunnittelutaito, jota voi oppia ja harjoitella koko elämänkaaren ajan.*
 - *Kansalaistaidon kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota esimerkiksi työpaikoilla, oppilaitoksissa ja vapaa-ajan toiminnassa kuten harrastuksissa.*
- 3) Yksilön osaamisen tunnistamista tulee edistää tarjoamalla yhdenvertaisesti ja saavutettavasti tukea ja ohjausta eri tilanteissa.
 - *Tuen ja ohjauksen tarve sekä niiden tarjoamisen tapa vaihtelevat yksilön tarpeiden ja tilanteen mukaan.*

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Osaamisen tunnistamisen valtakunnalliset periaatteet 4-6

- 4) Osaamisen näkyväksi tekemiseksi tulee olla avoimesti ja saavutettavasti tarjolla eri tilanteisiin sopivia työkaluja, jotka muodostavat johdonmukaisen ja helposti hyödynnettävän kokonaisuuden.
- *Digitaaliset työkalut ovat henkilökohtaisten palveluiden ohella keskeisiä osaamisen tunnistamisessa.*
 - *Digitaalisia työkaluja tulee kehittää myös kaikille avoimina julkisena palveluna kaikkien yksilöiden ja yhteisöjen käyttöön.*
- 5) Osaamisen tunnistamisen prosessien tulee parantaa yksilöiden kokemusta osallisuudesta, omasta hyvinvoinnista ja kehittymismahdollisuuksista.
- *Osaamisen tunnistamiseen liittyvien menetelmien ja välineiden tulee perustua kannustaviin ja myönteisiin lähtökohtiin.*
- 6) Osaamisen tunnistamisessa mukana olevia tahoja tulee tukea.
- *Osaamisen tunnistamisen parissa työskenteleville tulee olla tarjolla mahdollisuuksia kehittää osaamistaan.*
 - *Tarvitaan myös avointa vuoropuhelua eri toimijoiden kesken ja yhteisiä foorumeita, joilla käytänteitä kehitetään.*

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Alustavia kokeiluehdotuksia

Osaamisen tunnistamisen
palveluiden jalkauttaminen
työikäisen väestön keskuuteen

Oppilaitokset jalkautetaan
tunnistamaan osaamista
työpaikoille

Toimintamallin kehittäminen
muualla hankitun osaamisen
tunnistamiseksi
kotoutumisjärjestelmän ulkopuolelle
jäävillä maahanmuuttajilla

Osaamismerkkien kehittäminen

Osaamisen tunnistamisen parissa
työskentelevien osaamisen
kehittäminen

Pk-yrityksille soveltuvien
osaamisen tunnistamisen
menetelmien kokeilu ja levittäminen

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Osaamisen tunnistamisen palveluiden jalkauttaminen työikäisen väestön keskuuteen

- Tunnistettu tarve
 - Osaamisen tunnistamisen taitojen tarpeellisuutta tulisi tehdä tunnetuksi, kuten myös olemassa olevia osaamisen tunnistamisen työkaluja.
- Tavoite
 - Osaamisen tunnistamisen idean ja merkityksen sekä tarpeellisuuden tunnetuksi tekeminen työikäiselle väestölle. Osaamisen tunnistamisen taitojen kehittäminen, osaamisen tunnistaminen kansalaistaidoksi. Tavoitteena on kehittää toimintamalli, jolla osaamisen tunnistamista voidaan edistää jalkautumalla väestön keskuuteen.
- Miten?
 - Kokeilu esim. jalkauttamalla osaamisen tunnistamisen palveluita erilaisiin paikkoihin missä ihmiset liikkuvat. (vrt. esim. Hollannin malli)
- Kohderyhmä
 - Työikäinen väestö

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Oppilaitokset jalkautetaan tunnistamaan osaamista työpaikoille

- Tunnistettu tarve
 - Ihmisille kertyy monenlaista osaamista sekä työssä että vapaa-ajalla. Tämä osaaminen jää usein tunnistamatta (ja tunnustamatta). Osaamisen tunnistamisesta olisi apua työuralla, tulevilla siirtymillä ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Työnantaja hyötyy työpaikoilla tapahtuvasta osaamisen tunnistamisesta, kun ihmiset työskentelevät osaamistaan vastaavissa tehtävissä ja kehittävät osaamistaan työssä.
- Tavoite
 - Osaamisen tunnistamisen jalkauttaminen työikäisille ihmisille, osaamisen havaitseminen, sanoittaminen ja näkyväksi tekeminen, kaikki osaaminen pitää voida tunnistaa, osa voi olla opinnollistettavissa olevaa osaamista.
- Miten?
 - Jalkautuvaa toimintaa, jossa oppilaitosten henkilökunta jalkautuu tunnistamaan moninaista osaamista, ei vain tutkintojen sisältöihin liittyen.
- Kohderyhmä
 - Työssä olevat

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Toimintamallin kehittäminen muualla hankitun osaamisen tunnistamiseksi kotoutumisjärjestelmän ulkopuolelle jäävillä maahanmuuttajilla

- Tunnistettu tarve
 - Maahan muuttaneet, jotka ovat tällä hetkellä kotoutumisjärjestelmän ulkopuolella, jäävät ilman osaamisen tunnistamisen palveluita. Heidän työllistymisensä voi olla tästä syystä vaikeaa.
- Tavoite
 - Tavoitteena systemaattinen ohjaus- ja osaamisen tunnistamisen malli, jolla tällaisessa tilanteessa olevat ihmiset saadaan tavoitettua ja heidän osaamisensa näkyviin.
- Miten?
 - Toteutustavoista keskustellaan työ- ja elinkeinoministeriön maahanmuuton asiantuntijoiden kanssa.
- Kohderyhmä
 - Tällä hetkellä kotoutumisjärjestelmän ulkopuolelle jäävät maahan muuttaneet (kotivanhemmat, työperäisesti maahan muuttaneet).

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Osaamismerkkien kehittäminen

- Tunnistettu tarve
 - Osaamismerkeillä on osaamisen kehittämisen ja sen näkyväksi tekemisen työvälineenä monia hyviä puolia ja niitä tulee tehdä tunnetuksi erityisesti työssä oleville. On tarpeen tunnistaa osaamisalueita, joille voisi olla tarpeellista kehittää uusia osaamismerkkejä. Samalla testattaisiin työryhmän osaamismerkeille muotoilemien periaatteiden toimivuutta käytännössä.
- Tavoite
 - Kehittää osaamismerkkejä, joilla kokeillaan samalla työryhmän muotoileman osaamismerkkien määritelmän ja laatukriteerien toimivuutta käytännössä. Tehdä osaamismerkkejä tunnetuksi.
- Miten?
 - Ainakin kaksi vaihtoehtoista tapaa toteutukseen. Ensimmäinen toteutustapa siten, että ennakkointitiedon perusteella määritellään osaamisalueita, joihin pyydetään ehdotuksia. Toinen toteutustapa siten, että osaamisalueista pyydetään ehdotuksia toimijoilta. Toteutus kilpailuttamalla toimijoiden ideoita avoimella menettelyllä.
- Kohderyhmä
 - Työikäinen väestö

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Osaamisen tunnistamisen parissa työskentelevien osaamisen kehittäminen

- Tunnistettu tarve
 - Osaamisen tunnistamista toteuttavat monet eri toimijat. Sitä toteutetaan muun muassa työllisyyspalveluissa, oppilaitoksissa, järjestöissä, työpaikoilla. Tätä työtä tehdään monin eri menetelmin ja taustoin. Ammattilaisille tulee olla tarjolla mahdollisuuksia kehittää omaa osaamistaan ja valmiuksiaan myös tällä alueella.
- Tavoite
 - Parannetaan osaamisen tunnistamisen parissa työskentelevien osaamista ja valmiuksia osaamisen tunnistamisessa. Kehitetään osaamisen kehittämisen tarjontaa osaamisen tunnistamisen teemasta ja malli ammattilaisten osaamisen kehittämiselle.
- Miten?
 - Selvitetään millaista osaamista osaamisen tunnistamisen parissa työskentelevillä tulisi olla ja miten sitä tulisi kehittää. Kokeilu voi sisältää hankittavan koulutuspalvelun, jossa kehitetään osaamisen tunnistamisen osaamista. Tehdään yhteistyössä KEHA-keskuksessa käynnissä olevan ohjaustyön ydin- ja erikoisosaamisen kuvausten kartoitushankkeen kanssa.
- Kohderyhmä
 - Kokeilun mahdollinen kohdentaminen tiettyyn kohderyhmään tai -ryhmiin päätetään myöhemmin.

Pk-yrityksille soveltuvien osaamisen tunnistamisen menetelmien kokeilu ja levittäminen

- Tunnistettu tarve
 - Pk-yrityksillä ei tyypillisesti ole itsellään resursseja tunnistaa kattavasti henkilöstön osaamista ja sen kehittämistarpeita. Työnantaja hyötyy työpaikoilla tapahtuvasta osaamisen tunnistamisesta, kun ihmiset työskentelevät osaamistaan vastaavissa tehtävissä, kehittävät osaamistaan työssä ja työnantajan tehdessä osaamisen kehittämisen suunnitelmia.
- Tavoite
 - Pk-yritykset löytävät itselleen sopivia menetelmiä ja työkaluja henkilöstön osaamisen tunnistamiseksi.
- Miten?
 - Kokeillaan pk-yrityksissä eri menetelmiä osaamisen tunnistamisen edistämiseksi ja testataan niiden toimivuutta.
- Kohderyhmä
 - Pk-yritykset mahdollisesti ennalta valitulla toimialalla. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (JOTPA) ja TYÖ2030-hankkeen kanssa tarpeen tehdä yhteistyötä mahdollisten kokeiluiden kohdentamisessa.

Kokeilut alustava aikataulu

	2022												2023												2024											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Työryhmä muotoilee kokeiluiden/pilottien tavoitteet																																				
Kokeilu/pilottikilpailutukset																																				
Kokeilut/pilotit käynnissä																																				
Projektikokoukset/ tilannekuva																																				
Raportointi ja tulosten levittäminen																																				
Tavoitteiden toteutumisen arviointi (sidosryhmät)																																				
Sidosryhmätilaisuudet																																				

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU